

SOCIALINIŲ DARBUOTOJŲ POREIKIS NEPILNAMEČIŲ JUSTICIJOS INSTITUCIJOSE (2006)

Tyrėjų grupė: L. Ūselė, A. Matijaškaitė, S. Gečėnienė

Tyrimas atliktas įgyvendinant Nepilnamečių justicijos 2004-2008 m. programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 19 d. nutarimu Nr. 600 (Žin., 2004, Nr. 83-3008). Tyrimo tikslas - išanalizuoti socialinių darbuotojų poreikį nepilnamečių justicijos institucijose.

Nustatant socialinių darbuotojų poreikį Lietuvoje buvo siekiama išaiškinti, koks šiuo metu socialinių darbuotojų (socialinio darbo) statusas nepilnamečių justicijos institucijose, kokios socialinių darbuotojų paslaugos reikalingos jose, ar šių paslaugų poreikiai yra patenkinami, koks socialinių darbuotojų skaičius institucijoje ir jų darbo krūvis, darbo sąlygos, jų kvalifikacijos lygis, su kokiomis problemomis susiduriama, kaip būtų galima tobuliau ir efektyviau jas spręsti.

Pagrindinis tyrimo metodas - anketinė apklausa. Taip pat buvo atlikta tarptautinių dokumentų ir Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių socialinių darbuotojų statusą ir funkcijas aptariamose institucijose, analizė bei užsienio valstybėse (Danijoje, Švedijoje, Norvegijoje, Suomijoje, Vokietijoje, Ispanijoje, Škotijoje, JAV) taikomų socialinių darbuotojų dalyvavimo baudžiamosios justicijos sistemoje modelių analizė. Apklausoje dalyvavo: specialiųjų vaikų auklėjimo ir globos namų vadovai bei socialiniai darbuotojai/socialiniai pedagogai; pataisos namų, kuriuose laisvės atėmimo bausmę atlieka nepilnamečiai, vadovai bei socialinį darbą atliekantys pareigūnai; pataisos inspekcijų pareigūnai, dirbantys su nepilnamečiais. Apklausa vyko 2005 m. rugsėjo - spalio mėnesiais. Anketa buvo platinama paštu bei elektroniniu paštu. Iš viso apklausti 68 respondentai.

Tyrimas parodė, kad Lietuvoje nėra struktūros, nuoseklios sistemos ir praktikos socialinio darbuotojo dalyvavimui ikiteisminėje ir teisminėje stadijose, o įstaigose, dirbančiose su nepilnamečiu po teismo sprendimo, socialinio darbuotojo vaidmuo nėra pakankamas. Realiai dirbančių socialinių darbuotojų bei jų etatų skaičius visose nepilnamečių justicijos įstaigose dar nėra pakankamas. Atkreiptinas dėmesys į pataisos inspekcijas ir pataisos namus, kuriuose pareigūnai socialinės reabilitacijos įgyvendinimą derina su kontrolės funkcijomis.

Taip pat socialiniams darbuotojams labai trūksta psichologinių metodų, konsultacijų, individualios ir grupės terapijos taikymo savo darbe įgūdžių. Būtina nustatyti socialinio darbuotojo rengimo standartą, taip pat įsteigti specializuotas studijas bent vienoje aukštojoje universitetinėje mokykloje. Nepilnamečių justicijos įstaigose turėtų būti peržvelgtos darbuotojų pareiginės instrukcijos, kad būtų atsisakyta socialiniams darbuotojams nebūdingų funkcijų.

Remiantis užsienio valstybių praktika, manytina, kad Lietuvoje ikiteisminio tyrimo stadijoje galėtų būti sukurtas „budinčio“ socialinio darbuotojo institutas. Taip pat svarstyтина galimybė Lietuvoje sukurti socialinių teisėjų padėjėjų - socialinių darbuotojų etatus (bent vieną teisme). Alternatyva tokiems padėjėjams galėtų tapti seniūnijos arba savivaldybės socialinės paramos skyriaus socialinis darbuotojas, kuris galėtų skirti daugiau dėmesio kiekvienam vaikui, patekusiam į baudžiamosios justicijos akiratį, ir lydėtų jį per visą procesą.